

τῆς Ρωσίας (*Papyri russischer und georgischer Sammlungen*) πού πραγματοποιήθηκε κατὰ τὰ ἔτη 1925-1925.

Αἱ βιβλιογραφίαι πού ἀκολουθοῦν ἔχουν γραφή ἀπό τοὺς I. Müller, G. Poethke καὶ W. Beltz. Κρίνονται 6 βιβλία (τὰ 4 ἀπὸ τὸν G. Poethke).

Ἀκολουθεῖ ἀναγραφή τῶν φιλολογικῶν παπύρων πού περιέχουν ἔργα ἱστοριογραφίας γνωστῶν ἱστοριογράφων: Ἑκαταίου, Ἡροδότου, Θουκυδίδου, Ξενοφάντος κ.λπ., ὡς ἐπίσης ἱστορικῶν τῶν ὁποίων ἡ ταυτότης δὲν ἔχει εἰς ἔτι ἀναγνωρισθῆ. Ἡ ἐργασία ἔχει ἐκπονηθῆ ἀπὸ τὸν R. Koerner.

Ὁ K. Treu, γνωστὸς διὰ τὴν πολὺπλευρον προσφορὰν του εἰς τοὺς χριστιανικοὺς παπύρους, δημοσιεύει ἐδῶ ἓνα τετρασέλιδον σημεῖωμα ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἐν τέλει ἀναγράφονται τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ ἔργα καὶ εἰς ἰδιαίτερον χάρτην τυπώνονται εἰς σμίκρυνσιν 11 φωτογραφίαι παπύρων, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον γίνεται ἀντικείμενον ἐρεύνης εἰς τὰς δημοσιευόμενας εἰς τὸ περιοδικὸν ἐργασίας.

Ἡ πληρότης τῶν ἀρθρῶν, ἡ εὐρεία ἑκτασις τῶν θεμάτων, ἡ ἀριότης τῆς ἐκτυπώσεως καὶ παρουσιάσεως κερδίζει ἀμέσως τὸν ἀνεπιφύλακτον ἔπαινον τοῦ ἀναγνώστου.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ

VÁCLAV MAREK, Orationes de Lege Agraria. Oratio pro C. Rabirio Perduellionis Reo., ἐν «M. Tulli Ciceronis scripta quae manserunt omnia. Fasc. 16». Teubner. Leipzig 1983, pp. I-XX + 1-74. (Editio stereotypa).

Εἰς τὴν σειρὰν τῆς «Τωῦβνεριανῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων συγγραφέων» ἐξεδόθη τὸ 1983 τὸ 16ον τομίδιον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει κριτικὴν ἑκδόσιν ὑπὸ τοῦ Τσεχοσλοβάκου φιλόλογου Václav Marek δύο κειμένων τοῦ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος (43 π.Χ.). α) Τοὺς τρεῖς λόγους περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου καὶ β) τὸν λόγον ὑπὲρ τοῦ Γαίου Ραβιρίου ἐνόχου ἀσεβείας (= συνωμοσίας κατὰ τῆς πολιτείας), κατηγορουμένου διὰ τὸν φόνον τοῦ Σατουρνίνου.

*

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς μετὰ χεῖρας ἐκδόσεως διαλαμβάνονται τὰ ἐξῆς: Εἰς τὰ σσ. V-XIII περιέχεται ὁ λατινιστὶ συντεταγμένος πρόλογος (Praefatio) εἰς τοὺς τρεῖς λόγους περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου, ἐνθα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἢ ἔχουσα σχέσιν μὲ τὴν χειρόγραφον παράδοσιν τοῦ κειμένου φιλολογικῆ κριτικῆ. Εἰς τὰς σσ. XIV-XVII περιλαμβάνονται αἱ ἐντυποι ἐκδόσεις, αἱ περιέχουσαι καὶ τοὺς τρεῖς λόγους περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου, ἐν συνεχείᾳ αἱ μεμονωμένα ἐκδόσεις (passim) τῶν ἐν λόγῳ κειμένων καὶ τέλος, κατ' ἐκλογὴν, ἀκολουθεῖ κατάλογος φιλολογικῶν πραγματειῶν καὶ μελετῶν ἐν γένει σχετικῶν μὲ τοὺς τρεῖς λόγους περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου τοῦ Κικέρωνος. Εἰς τὰς σσ. XVIII-XIX διαμνημονεύονται τὰ Μαρτύρια ἢ αἱ Μαρτυρίαι (Testimonia) περὶ τοῦ Σερβιλίου Νόμου, ὡς (Plut. Cic. 12-Cass. Dio 37, 25, 4 - Cic. Sull. 65 - Cic. fam. 8,6,5) καὶ περὶ τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος (Cic. Att. 2,1,3 -

Cic. Pis. 4-Cic. fam. 13, 4-1-2 - Cic. Rab. perd. τ. 32 - Plin. n.h. 7, 117 - Quint. Inst. 2, 16, 7). Εἰς τὴν σ. XX ἀναγράφονται τὰ Μονογράμματα τῶν Κωδίκων (Sigla Codicum) καὶ αἱ βραχυγραφικαὶ Σημειώσεις (Notae).

Μετὰ τὴν ὡς ἄνω περιγραφὴν τοῦ τεχνικοῦ μέρους τῆς ἐκδόσεως εἰς τὰς σσ. 1-9 παρατίθεται ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Κικέρωνος, περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου ἐναντίον τοῦ Δημάρχου Ποπλίου Σερβιλίου Ρούλλου, ῥηθεὶς ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου (M. Tulli Ciceronis de lege agraria oratio prima contra P. Servilium Rullum tr. plebis in sematu) ἐνθα μετὰ τὴν πρόταξιν τεσσάρων Ἀποσπασμάτων (Fragmenta) ἀκολουθεῖ τὸ κυρίως κείμενον μετὰ τοῦ οἰκείου Κριτικοῦ Ὑπομνήματος (Apparatus Criticus). Εἰς τὰς σσ. 10-48 ἀκολουθεῖ ὁ δεύτερος λόγος τοῦ Κικέρωνος περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου ἐναντίον τοῦ Δημάρχου Ποπλίου Σερβιλίου Ρούλλου, ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν λαὸν (M. Tulli Ciceronis de lege agraria oratio secunda contra P. Servilium Rullum tr. plebis ad populum), πάλιν μετὰ Κριτικοῦ Ὑπομνήματος (Apparatus Criticus). Τέλος εἰς τὰς σσ. 49-53 περιλαμβάνεται ὁ τρίτος λόγος τοῦ Κικέρωνος περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου κατὰ τοῦ Δημάρχου Ποπλίου Σερβιλίου Ρούλλου, λεχθεὶς πρὸς τὸν λαὸν (M. Tulli Ciceronis de lege agraria oratio tertia contra P. Servilium Rullum tr. plebis ad populum), πάλιν μετὰ τοῦ σχετικοῦ Κριτικοῦ Ὑπομνήματος. (Apparatus Criticus).

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς κριτικῆς ταύτης ἐκδόσεως ἀναφέρεται ὁ λόγος τοῦ Κικέρωνος, ὑπὲρ τοῦ Γαίου Ραβιρίου ἐνόχου ἀσεβείας (=συνωμοσίας πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ πολιτειακοῦ καθεστώτος), κατηγορουμένου ὡσαύτως καὶ διὰ τὸν φόνον τοῦ Σατουρνίνου. Συγκεκριμένως εἰς τὰς σσ. 5P-58 παρατίθεται, α) ὁ λατινιστὶ συντεταγμένος Πρόλογος (Praefatio) ἀναφερόμενος εἰς τὴν χειρόγραφον παράδοσιν τοῦ κειμένου. β) αἱ Ἐκδόσεις τοῦ κειμένου (Editiones), γ) αἱ Κριτικαὶ Διατριβαὶ (Disputationes Criticae), δ) αἱ Ποικίλαι Ἐκλεκταὶ Διατριβαὶ (Disputationes Variiae Selectae), ε) αἱ Μαρτυρίαι περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Γαίου Ραβιρίου (Testimonia de causa C. Rabiri), ὡς (Cass. Dio 37, 26²28 - Suet. Iul. 12- [Aur. Vict.] de vir. illustr. 73, 12 - Char. GL I 211, 18-Char. GL I 125, 1) καὶ αἱ Μαρτυρίαι περὶ τοῦ λόγου τοῦ Κικέρωνος (Testimonia de oratione Ciceronis), ὡς (Cic. Att. 2,1,3 - Cic. in Pis. 4 - Cic. or. 102 - Quint. 6, 1-49 - Char. GL I 211, 20, στ) τὰ Μονογράμματα τῶν Κωδίκων (Sigla Codicum) καὶ ζ) αἱ βραχυγραφικαὶ σημειώσεις (Notae).

Μεταξὺ τῶν σ.σ. 59-69 ἐμπεριέχεται τὸ κυρίως κείμενον τοῦ λόγου τοῦ Κικέρωνος, ὑπὲρ τοῦ Γαίου Ραβιρίου ἐνόχου ἀσεβείας (=συνωμοσίας), ἐκφωνηθεὶς πρὸς τοὺς Κυρίτας, (M. Tulli Ciceronis pro C. Rabirio perduellionis reo ad quiritas oratio), μετὰ τοῦ οἰκείου κριτικοῦ Ὑπομνήματος (Apparatus Criticus), εἰς δὲ τὰς σσ. 69-70 καὶ ὡς συνέχεια, τρόπον τινά, τοῦ κειμένου ἀκολουθοῦν τὰ Ἀποσπάσματα (Fragmenta). Τέλος εἰς τὰς σσ. 71-74 περιλαμβάνονται ὁ Κατάλογος τῶν Ἀξιωμανημονεύτων Ὀνομάτων καὶ Πραγμάτων (Index Nominum et Rerum Memorabilium).

*

Ἡ ἐκδοσις τοῦ Václav Marek παρέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς κριτικῆς παρουσιάσεως ἐνὸς κλασσικοῦ κειμένου. Εἶναι ἄκρως ἐπιμελετημένη καὶ ἐνημερωμένη ἀπὸ βιβλιογραφικῆς πλευρᾶς. Παρέχει ἱκανὰ τεκμήρια τῆς προόδου τῆς Φιλολογικῆς κριτικῆς καὶ τῆς συστηματικῆς καλλιέργειας τῶν κλασσικῶν γραμμάτων καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν ἐπανεκδοσὶν τῶν ἀπάντων τοῦ Κικέρωνος εἰς σειρὰν τῆς Teubner. Χαρακτηριστικῶς σημειοῦμεν ἐναυθὰ τὸ γεγονός ἐνίων διαφοροποιήσεων καὶ ἐν προκειμένῳ ἀποκατα-

στάσεων και βελτιώσεων τοῦ κειμένου τοῦ Κικέρωνος Pro Rabirio Perduellionis Reo, ἐν σχέσει πρὸς προηγουμένης ἐκδόσεις αὐτοῦ, ὡς τῆς τοῦ H. Grose Hodge εἰς τὴν σειράν Loeb Classical Library, London 1966 (ἔπαν.). Ὑπάρχουν προσθετέα, ἀναπληρούμενα, ἐξοβελιστέα, ὡς καὶ διττογραφία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΤΟΥΡΛΙΔΗΣ

Christos G. Doumas, *Thera: Pompeii of the Ancient Aegean*. Excavations at Akrotiri 1967-79. *New Aspects of Antiquity*. General Editor: Colin Renfrew. New York: Thames and Hudson, 1983. Pp. 168 (including 123 illustrations, 15 in color). Cloth. \$29.95.

New Aspects of Antiquity is an internationally acclaimed series in which archaeologists of international repute are given the opportunity to present their own latest discoveries. Originally established under the editorship of the late Sir Mortimer Wheeler, the series is dedicated to reporting the worldwide expansion of archaeology in the last decade, including major sites and civilizations in Europe, the Near East, the Americas, and the Pacific. It is appropriate that a volume be devoted to ancient Akrotiri, now recognized to be the most completely preserved prehistoric site in Europe, possibly in the world. Closely associated with the late Spyridon Marinatos, the once flourishing town near Akrotiri on the island of Thera lay buried from the Late Bronze Age from around 1500 B.C. to its rediscovery and excavation by him in 1967. In 1968 Christos Doumas joined Marinatos on the excavation team and in 1974, after the untimely death of Professor Marinatos, assumed the directorship of the Thera excavations. It was, of course, Marinatos who proposed the provocative idea that the collapse of ancient Minoan civilization on Crete could be explained by the volcanic explosion of Thera in about 1500, a theory that appeared in print for the first time in the British journal *Antiquity* in 1939. Marinatos's excavations were intended to support that thesis. The present excavators include specialists such as palaeoethnobotanists, metallurgists, zoologists, chemists, biologists, and geographers, and others, who are approaching the Thera problem much more cautiously: «The aims of the present excavators are not merely to produce impressive finds; these will come anyway. Our ambition now is to complete the exploration of all the buildings uncovered so far — in fact no building has been fully excavated as yet — and thus proceed to the conservation and restoration of the finds. In the meantime, this general account of the excavations is provided as a kind of interim report, in the hope that it will bring to a wider public knowledge of the achievements and way of life of an Aegean society three-and-a-half thousand years ago» (pp. 13-14).

Currently Professor of Archaeology at the University of Athens and Curator of the Prehistoric Collections at the National Archaeological Museum in Athens, Professor Doumas has had wide experience as an excavator in the Aegean area, having also previously served as Curator of Antiquities in the Cyclades and of the Acropolis,